

expugnatione breuissime. post ac de Rhodie vrbis obsidione latius. Ac demum idrun-  
ti captione sub cōpendio agam.

De Constantinopolitane vrbis expugnatione.

Anno dmini Millesimoquadringsesimoquingagesimosecundo. ciuitas  
Cōstantinopolitana cum esset obsessa a turcis. miserūt greci oratores ad sum-  
mum pontificem Nicolaum quintū. implorantes auxiliū gentium et pecu-  
niarum. quos nō exaudiuit Nicolaus. indignū ducens italiam exhaustā pe-  
cunijs. ppter expensas guerrarū. grauari nōuis exactionibz. permaxime cum sciret gre-  
cos se suis pecunijs posse iuuare si exponere vellent conducendo gentes. Sed nudati  
omni amore reipublice et tantū priuate rei sue cōseruande intenti. in hoc inciderunt iu-  
diciū. vt dicti et capta ciuitate serui effecti. res priuatas suas et publicas perdidērunt.  
Et q̄ habuissent. si voluissent expendere patuit. quia magne diuitie et thesauri multū res-  
pertū sunt apud plures psonas etiam mulieres. sed cupiditas excecavit eos. De ipsa autē  
captione dicte ciuitatis per turcos. Reuerendissimus pater ⁊ dñs cardinalis ruthenus  
episcopus Sabinensis. grecus. noie Isidorus. qui tunc erat ibi legatus pape sic scribit  
qui p̄sens fuit. sed manus illozum euasit ne occideretur vel caperetur. quia ingressis in  
ciuitatē turcis. habitū dimisit et apparatū cardinalatus et vestibus vilibus indutus in-  
ter fugientes e ciuitate se immiscuit incognit⁹. et inde ad Peram ciuitatē nō longe a Cō-  
stantinopoli distantem se duci per mare pcurauit. Audite hec inquit in principio suarū  
litterarū. Audite oēs gentes auribus p̄cipite qui habitatis orbem. Audite hec omnia  
qui fidelē orbis partē colitis. Ministri. pastores. et principes omnium ecclesiarū christi.  
vniuersi q̄ reges et principes christole. ac vniuersus dñi populus cum religiosis cun-  
ctis. Audite et notum sit vobis. q̄ p̄cursor veri antichristi teucrozum princeps et dñs.  
seruus autē tot dominorū quot viciozū. cuius nomen est Mahomet inimicus crucis  
christi. Heres rei et nominis illius primi pseudo p̄phete et latozis legis spurcissime a-  
garenorum. filius sathane omnium flagiciosissimus. qui furijs infectus et insania. sangui-  
nem christianoz sine intermissione sicit. nec extingui valet eius sitis post eozū innume-  
ras cedes. Tanto q̄ odio cōtra christum et membra eius mouetur. vt eradere nomē ei⁹  
de terra nitatur. Et inspecto aliquo christiano sibi obuianti se inde existimet sordidatū  
vt oculos abluat et os. immundū se profitens prius. Hoc igitur tam terribile et horri-  
dum monstrum. exigentibz demeritis christianoz iusto dei iudicio. in eos seuire et tras-  
fari permisus. ciuitatē imperialē nouam rhomā. olim felicissimā nunc miserimā et o-  
mni calamitate oppressam. Cōstantinopolim diu obsessam cepit. expugnauit. spoliauit  
omnibz bonis et pene deleuit. Quis autē (vt verbis vtat p̄phete) dabit capiti meo aquā  
et oculis meis fontē lachrymarū. vt plorare valeā die ac nocte interfectos populos illi⁹  
et scelestissima sacrilegia in ea captura p̄petrata. Quis huius horribilitatis memoz nō  
obstupescat. nō litargicus fiat. nō p̄re dolore obmutescat. Nec tñ cuncta enormia expli-  
cabo. ne pie aures audire refugiant sed ex paucissimis relatis cogitent alia. Dic nephā-  
dus. nominibus blasphemie plenus. ciuitate recepta post decapitationē imperatoris.  
cum omni sua p̄genie et nobilitate. plurimos ferreis manicijs et cōpedibus alligatos. ac  
collis eozum funibus cinctis. extra vr̄bem deduxit. nobiles plebeios. monachos ⁊ mo-  
nachas. mares et feminas. virtute et cōditione p̄claros. vituperabiliter detractos. mul-  
tis iniurijs refertas vt meretriculas et in lupanari p̄stitutas trahabant. tanta et talia cō-  
tra eos agebāt. quanta de brutis animalibus et qualia sine rubore fari minime q̄s vale-  
at. Adulescentulos vtriusq̄ sexus a parentibus segregabant et diuisim de eis p̄recio ne  
sociabantur. Infantes corā genitoribus suis vt agniculos mactabant. Matres filijs  
et geniti genitricibus priuabantur. Germani a fratribus. vxores a viris. nurus a socru-  
bus. lugentibz et vlulantibz segregabant. diiuncti sanguinij et amici. in diuersis regio-  
nibus serui venditi ducebant. Quis amare lachryme. quāta suspiria. quot clamosi sin-  
gultus inter amicos et notos. que miserabiles voces emittebant inter tantas cedes. ser-  
p ij



uitutes. expulsiões. et cōtumelias. Principes barones et dñi. bubulcorū porcariorū  
hominationū. effecti sunt famuli. Intra decemniū pucros ad ritus sue perfide secte com-  
pellebant. Hec quomodo obscuratū est aurum fulgidum sapientiē. per tenebras igno-  
rantie. Aurū dignitatis per ignobilitatē seruitutis. Quomodo mutatus est color opti-  
mus grece eloquentie. in barbariē turchie. lapides sanctuarij si qui erant cōstantes in si-  
de. dispersi sunt in capite omniū viarū iacentes pstrati. De ceteris taceamus. huma-  
na sunt. sed de iniurijs. subannationibus. cōtumelijs. obprobrijs scelestibus erga diui-  
na. que lingua valeat explicare. quis intellectus capere. que aures patientē audire. ni fal-  
lor nunq̄ ita inhonoratus deus. venerūt gentes gebenne dedite. in hereditatē tuā. que  
israel est te videns per fidē. Polluerūt templū sanctum tuū ecclesiam nobilissimā sancte  
Sophie cum alijs. Imagines dñi nostri Jesu christi et matris ei⁹ virginis gloriose et  
sanctorū ac sanctarū dei. insignia viuifice crucis cōspuentes. cōfringentes. cōculcantes.  
sacrosancta euangelia. missalia. et reliquos ecclesie libros dilacerantes. deturpantes. cō-  
burentes. Sacras vestes sacerdotū. reliquaq̄ ornamenta ecclesie scindentes. ad indu-  
mentū suum et ornatū sumentes. vel p̄ vili precio conferentes. vasa domini: eius cultui  
dedicata. in eis comedentes et bibētes. in reliquū cōflata ad p̄phanos vsus transferebāt  
Posuerunt deniq̄ carnes sanctorū tuorum morticina seruorū tuorū. reliquias beatorū  
corporum escas volatilibus celi. dispergentes hincinde carnes sanctorū tuorū quos oc-  
cidebant bestijs terre. quia nō erat qui sepeliret. Altaria suffoderūt inuocantes nomen  
maledicti mahumet. cum laudantes de victoria. Omitto pre pudore q̄ mingebāt. ster-  
corisabant. omnia vituperabilia exercebāt in templis imaginibus et reliquijs sanctis.  
Sancta canibus dabant. margaritas sacramentorū ante porcos p̄iciebant. Cum hec  
recolo totus ex horrore cōtremisco. nec vltimus stilo et arare queo illoz piacula et fidei  
christiane religionis dedecora et irrsiones iniecta. Monasteria tam monachorum q̄  
monialū inuadentes omnia diripiebāt. eijcientes illos de habitationibz suis. xenodo-  
chia infirmorū destruebant. Et si de multis et magnis excidijs et exterminijs ciuitatū.  
historiographi etiā gentiliū referant. fere nulla posset desolationi huius coequari. Pul-  
lum incolam intra reliquerūt. nō grecum. nō lannū. nō armenū. nō iudeum. vrbē ipam  
suis ciuibz nudatā quasi desertā effecerunt. Eorum actus et opera p̄rijs oculis vidi  
et cum aliquibus cōstantissimis viris vna. plura p̄fessus sum mala et pericula. licet de  
manibus eorū me eripuerit deus vt Jonā de ventre ceti. Expugnata Cōstantinopoli  
Peram nō multū distantē occuparunt. menia eius ad solum vsq̄ deducentes. Ex cam-  
panis ecclesiarū bombardas cōflauerunt. crucez que erat in cacumine turris eius cum  
ipā turri cōtruerunt. Rempublicam ad nihilū deduxerunt. Iudicem et principem ei⁹  
turcum cōstituentes. Pedagia. guidagia. impositiones. et grauamina illuc applicantibz  
vel p̄manentibz suapte statuerūt. His atrocissimis rebus nō cōtētus callidissimus  
et cruentissimus mahumet. christicolarū summus inimicus. ad vltiora se extendit et  
triremes inter magnas et paruas iam centū septuaginta p̄parauit et ad mare egeum mi-  
sit ad insulas cicladas sibi subijciendas. Exinde se p̄parat cum infinito exercito ad tres  
vrbes notabiles et potentes. p̄ da nubium sitas transmigrare et expugnare. vnā quam  
vicz Periston nuncupamus. aliā Forobiū. terciā Bellostadū. Intendēs post totā per-  
currere vngariā. spoliare. deuastare. et cōterere vt neminē retro se dimittat impedire ad  
aliā pficisci volentē. qm̄ ad italiā q̄cūq̄ transmigrare cōtendit. p̄parare q̄z conat̄ ga-  
leas magnas et paruas tricentas. naues magnas viginti. pedestriū et equestriū exerci-  
tum vltra centū milia. Et sic a durachio brundisū transire cōtendit. que ciuitas sita est  
in regno Apulie. Qua p̄pter deprecor exoro atq̄ exhortor vos oēs christicolos. vt zelo  
fidei et xp̄iane religionis p̄vestra libertate gladio accingamini cōtra tā diros hostes di-  
uini cultus et oēs sanctimonie et vite moralis. Et primo quidē abijciētes omnē dissen-  
sionē. emulationē. remittentes inuicē offensas. sicut et christus donauit oibz. pacem et  
vnionē summope inter vos amplectamini. vt vniti et inde fortiores effecti. cōfidentes in  
adiutorio altissimi (cuius est victoria et bellū nō multitudinis) ipm̄ sathanā cum satelli-  
bus suis sub pedibus vestris cōterere valeatis. Licet enim in multitudine cōfidat et se



ritate suorum. plures tamē sunt qui nobiscum sunt immo dñs ipse militariū pro cuius fide et religione pugnatis ita q̄ centū ex vobis persequi et superare valeant mille ex illis et mille ex vobis decē milia. Ignavia enī et impertia belli innata sunt eis. Hec in substantia sunt in litteris predictis et si aliquo modo verba sint immutata rē.

### De nigroponti captione.

Fidelis quidem et prepotens vrbs Nigropontensis christiane nominis titulo. fideq̄ insignis. ab olim venetiane ditioni et potentatui subiecta. ciuitas profecto opido populosa. negociosa. sed et rerum omnium opulentissima. ciuiumq̄ optimorum refertissima. terra q̄ et mari diligentissime munita. portu p̄sertim tutissimo de mari gaudens. deniq̄ muris et menibus et turribus firmissimis vndiq̄ cincta et circumsepta. ita vt proorsus inexpugnabilis omnium opinione crederet. Que etiam ciuitas Calcedis alio vocabulo cognominata dinoscitur. in insula Euboia sita. Insula inquam in frumento. vino et oleo cunctisq̄ terre nascentibus maiorem in modū fertilis et fecunda. potissimum autē aptis valde pro nauium galearūq̄ fabrica lignis abundas hoc modo sub turcorum venit potestate et direptionē. capta et expugnata Anno dñice incarnationis Millesimoquadringentesimoseptuagesimo primo vertente Clarissimis quidē venetis semper ab olim turcos opido fuisse infestos. tum ob eorum in christū fidem sincerā. tum etiam maximū eorum cui inuidebant potentiā. nemo qui grauisima inter eos hincinde habita discidia. bella vltro citroq̄ fortiter gesta. guerrarū strepitus et cruentos sepe cōgressus legit vel audit dubitare potest. Hinc itaq̄ et hostili odio in ipsos venetos turcos infectus. et nobilis atq̄ p̄diuitis vrbs Calcedis euboie situs oportunitate. opibus quoq̄ et celebritatis gloria allectus. Anno quo supra O marium bechum principem bassam cognominatū tyrannus ipse mahumet cum exercitu copioso nauali et terrestri ad expugnandā ciuitatem ipam Nigropontensem destinauit. Tandem post longam vrbs obsidionē ipemet cum longe copiosiori exercitu ex bizantio ad mouit. pontemq̄ facto ex nauibus trans aquam pfundam satis et latam que vrbs preterfluit. militem in litus traiecit. et ex ea parte qua nō putabatur muros aggreditur machinis. quatit oppugnat. iactūq̄ plurimorum lapidum spericorum diruere festinat. Nam traditor quidam omnium nequissimus atq̄ pessimus. machinarum scz omnium que in ciuitate in menibus et turribus atq̄ pugnaculis erant magister et p̄fectus Thomas scz liburni cognominatus. signum turcis dedit. vt in loco sue stationis muros vbi debiles erant. bombardarū ictibus verberarent facile ruituros. quod et factum est. Sicq̄ prodicione res acta est nō equo Marte pugnatum. Interea classis venetiana in subsidium et tutelam vrbs et ciuium obsessorū missa. negligentius agens. vagabatur p̄ mare. capiendis Ianuensium et Cathaloniorū aliorūq̄ christianoū nauibus intenta magis. quibus ad suam firmandā classem ratibus adiunctis. venetianus capitaneus cuius rei gratia aduenerat nō satis probe est p̄secutus. Cum enim prepotentē nimis iam haberet classem. que rem cōficere p̄spere deo p̄picio potuisset ad insulam quidem euboie p̄perauit. scz ostendens maximā obsessis iam vndiq̄ ciuibus ex vrbe spectantibus leticiam suo aduentu infudit. Ita vt manus vtriusq̄ p̄ animi et cordis exultatione et iocunditate expanderent in celum. sed frustra vit eos iniquus ille capitaneus spe sua opinione fefellit. turbauit exitu infausto. tristitia effecit ingenti. haud dubium quin longe maiori q̄ ante gaudio letificarat. Nam cum tanta esset fretus classe ipse formidolosus. inter inimicorum morsus mortisq̄ horrende cruciatus ciues fideles dereliquit. et p̄clare vrbs miserandam direptionem. p̄spiciens. nil proorsus effecit neq̄ propius voluit applicare. cū tamen omnes pontes quos turci fecerant. facile sua classe armatissima irumpere potuisset. Cunctos omnes singularum patroni nauium p̄ classem passim cōtra eum conclamarent. grauiusq̄ omnino suā negligentia ferrent. crebro ingeminantes cur trepidaret cur nō accederet cur de industria tam insignē tam fidelem tam opulentā ciuitatē perditum iri permitteret. Ille surda bec aure hauriens in eodem loco immobilis inuulsiq̄